

Основні шляхи реагування мають базуватися на поєднанні внутрішньої державної політики й міжнародної підтримки: за участі UNEP, GEF, ЄБРР, та інших профільних донорів. Екологічна безпека повинна стати одним з пріоритетів повоєнної відбудови України як складової її сталого розвитку.

Перелік використаних джерел

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Екологічні наслідки війни в Україні: аналітичний звіт [Електронний ресурс]. – Київ: Міндовкілля, 2023. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/DP-Harkivskyj-zavod-spetsialnyh-mashyn.pdf>. – Дата звернення: 21.04.2025.
2. Conflict and Environment Observatory; Zoë Environment Network; Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Екологічні наслідки війни в Україні: попередня оцінка за 12 місяців [Електронний ресурс]. – Женева: CEOBS, 2023. – Режим доступу: https://ceobs.org/wp-content/uploads/2024/09/OSCE-Ukraine-cons_UKR.pdf. – Дата звернення: 21.04.2025.
3. Всесвітній фонд природи (WWF) Центральної та Східної Європи. Оцінка екологічних наслідків війни в Україні [Електронний ресурс]. – Київ: WWF-Україна, 2023. – Режим доступу: <https://wwfcee.org/our-offices/ukraine/assessing-the-environmental-impacts-of-the-war-in-ukraine>. – Дата звернення: 21.04.2025.

УДК 351.778.5:364.65:159.9:355.48(477)

Гутник В. Р. ст. гр.ЕКО-22-1

Орфанова М. М. к.т.н, доцент, завідувач кафедри екології
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні призвела до масової психологічної травматизації населення. Погіршення ментального стану нації фіксується як серед військовослужбовців, так і серед цивільного населення, включно з вимушено переміщеними особами, дітьми та людьми похилого віку. В таких умовах особливу увагу привертає здатність територіальних громад мобілізувати свої рекреаційні ресурси для підтримки психоемоційного стану людей.

У центрі уваги перебуває локальний рекреаційний ресурс – парки, зелені зони, лісопосадки, джерела, малі ландшафтні парки, а також об'єкти культурної та природної спадщини, доступ до яких забезпечується на рівні громади. Такі простори слугують не лише фізичному відновленню, але й

стабілізації психоемоційного стану, зменшенню тривожності, ізоляції та проявів ПТСР [1, с. 17].

У контексті війни, яка триває в Україні з 2022 року, територіальні громади, особливо у тилових та західних регіонах, стикаються з викликами психосоціальної адаптації населення. За даними МОЗ України, понад 60% громадян зазнали впливу стресу, тривожних або депресивних станів. Серед найбільш вразливих груп – внутрішньо переміщені особи (ВПО), сім'ї військовослужбовців, діти та літні люди [2, с. 6].

На цьому тлі природно-рекреаційна інфраструктура територіальних громад набуває ключового значення як інструмент м'якої інтеграції та психоемоційної стабілізації. Наприклад, у громаді смт Великий Бичків (Закарпатська область) облаштовано екостежку на базі місцевого лісового масиву, яку активно використовують для групових прогулянок із психологами. У Тлумацькій громаді Івано-Франківської області реалізовано програму арт-терапевтичних пленерів біля природних джерел, що об'єднує дітей ВПО та місцевих школярів [3].

Для узагальнення ефективності таких практик було проведено умовне експертне опитування фахівців (психологів, координаторів громадських ініціатив, екологів), яке дало змогу оцінити вплив різних рекреаційних чинників на ментальне здоров'я населення. Результати подано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Оцінка впливу рекреаційних чинників на ментальне здоров'я населення в умовах війни

Рекреаційні чинники	Оцінка позитивного впливу на ментальне здоров'я, %
Зелений простір (парки, сквери)	85 %
Доступ до водних об'єктів	70 %
Пішохідні маршрути, лісові стежки	75 %
Терапевтичні програми (екскурсії, арт-терапія)	80 %
Громадські заходи на природі	65 %
Спортивні активності на відкритому повітрі	60 %

Джерело: узагальнено за [1 ; 3]

Отримані дані підтверджують: на першому місці – доступ до зелених зон, які сприяють зниженню рівня тривоги, покращенню якості сну, відновленню відчуття контролю над простором [1, с. 13]. Важливо зазначити, що навіть мінімально облаштовані сквери, якщо підтримуються громадою, мають значний психотерапевтичний потенціал [2, с. 43].

Також надзвичайно ефективними виявляються програми екскурсій, арт-терапії та прогулянок, зокрема в супроводі кризових психологів.

Натомість менш виражений вплив мають спортивні активності на відкритому повітрі, що пов'язано з бар'єрами доступу для вразливих категорій (люди похилого віку, жінки з дітьми). Попри це, за умов

правильної організації, такі заходи можуть слугувати інструментом згуртування громади та зменшення соціальної ізоляції [3].

Таким чином, потенціал громад у сфері ментального здоров'я не обмежується медичними закладами – він розширюється за рахунок рекреаційного простору, який за відповідної організації виконує превентивну, стабілізаційну та реабілітаційну функцію.

Перелік використаних джерел

1. Карамушка Л.М. Психічне здоров'я особистості під час війни: методичні рекомендації [Електронний ресурс]. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. – 52 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730974/1/Карамушка%20Л._Методичні%20рекомендації.pdf. Дата звернення: 21.04.2025.
2. Соціально-психологічна реабілітація вразливих категорій громадян від наслідків війни: колективна монографія / [О. В. Кузьменко та ін.] [Електронний ресурс]. – Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022. – 234 с. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/15258/1/DOSLIDZhENNIa_PSYKhOLOHICHNOHO_STANU.pdf. Дата звернення: 21.04.2025.
3. Олійник І. Оздоровчо-спортивний туризм молоді як складова реалізації рекреаційного потенціалу територіальних громад [Електронний ресурс] // Туризмознавство: науково-практичний журнал. – 2023. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/olijnyk9.htm. Дата звернення: 21.04.2025.

УДК 371:(371.233.4)

Добош М. М. здобувачка освіти 3 курсу
Тимощук О. О. к.ю.н., викладач,
ВСП «Стрийський фаховий коледж
Львівського національного університету природокористування»

ПЕРЕТВОРЕННЯ СТРИЙСЬКОГО МУЗЕЮ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ НА ТУРИСТИЧНИЙ МАГНІТ РЕГІОНУ

Місто Стрий є районним центром Львівської області, розташоване в передгір'ї Карпат, має сприятливі для розвитку туризму кліматичні умови, географічне розташування та транспортне сполучення. Незважаючи на велику кількість історико-культурних пам'яток, місто досі не користується популярністю серед туристів. В місті постійно функціонує 8 муніципальних музеїв і ще стільки ж приватних, в навчальних закладах, при громадських організаціях [2, с. 78]. Як свідчить досвід Колочава, об'єднання дрібних музеїв навколо найрозвиненішого музейного комплексу у єдиний туристичний продукт може бути потужним інструментом для просування населеного пункту